

William Shakespeare: Mnoho povyku pro nic, režie Hana Burešová, Divadlo v Dlouhé, 2014. Na další straně Marek Neměc (Benedik), Jan Vondráček (Don Pedro), Jan Meduna (Claudio) a Jiří Wohanka (Antonio)

FOTO MARTIN SPELDA

ní, ve vážnějších scénách druhé části ale inscenace získává silně ironický podtext.

V úvodu se ocitáme na světlé písčité pláži, všude klid a mír, letní pohodu navozuje živý hudební doprovod barového pianisty. Don Pedro a jeho družina, klub gentlemanů s elegantními kufříky, přijíždějí z turnaje v moderním pětiboji do přímořského letoviska užít si zaslouženého odpočinku po vydařeném výkonu. Poprvé cvakne závěrka foťáku, děj se na vteřinu zastaví, album vzpomínek na dokonalou dovolenou se začíná plnit. Jenže už v okamžiku, kdy uštěpačná Beatrice vysloví svou první repliku a vzduch prořízne výraz „*honimír*“, je jasné, že prázdninová idylka bude narušena přinejmenším pěkně jedovatým a diváky vděčně přijímaným špičkováním. Ale nejen jím. Zdánlivě nevinná letní podívaná je podávána také s notnou dávkou ironie – ovšem tak nenápadně, že ji většina diváků pravděpodobně vůbec nezaregistruje. Coby ironické rýpnutí může v tomto kontextu působit i popření známého rčení, že „*děti a psi na jevišti nepatří*“. Jako by se sami inscenátoři bavili tím, že přítomnost dětí a zvířat pozornost obecenstva vždy spolehlivě upoutá a jak je snadné publikum tímto způsobem nychytat.

První polovina však nároky na nevázanou

KATEŘINA VESELOVSKÁ

PŘÍLIŠ CHYTRÍ NA OBYČEJNÉ NÁMLUVY

Mnoho povyku pro nic patří ke hrám, které překračují hranice žánru. V rámci tradiční kategorizace Shakespearova odkazu se řadí ke komediím, má ale také svou tragickou linii: původním námětem, tradovaným už od antiky, je příběh dívky, která kvůli křivému nařčení z nevěry předstírá vlastní smrt. Shakespeare tuhle dramatickou zápletku doplňuje o žánrový protipól v podobě hašte-

řivého namlouvání zatvrzelé dvojice, vedeného do zdárného konce až díky léčce přátel a příbuzných. I tato linie ale nabízí hlubší čtení, než jen že „*co se škádlívá, to se rádo mívá*“. A právě na falešných podtónech veselého laškování a nejistotě přebíjené ostentativní suverenity staví inscenace Hany Burešové v Divadle v Dlouhé. Do přestávky vyvolává toto pojetí především pobave-

zábavu do velké míry uspokojuje bez stínu pochybnosti: dialogy jsou svižné, vtípek střídá gag, od supermana v županu (Don Pedro se ujímá úkolu namluvit Claudiovi Héru) po vygradovanou scénu s uhýbajícím slunečníkem, do kterého se „schovaný“ Benedik při odposlouchávání dohazovačů nakonec zaklapne. Roztomilá přímočarost někdy až dětinských fóřů odpovídá režijní koncepci, ve které je třeba všechno za každou cenu maximálně zlehčit – aby o to trapněji vyzněly naivní figury hrdinů, kteří natruc maskují své city. Ať už z rozpaků (jako v případě nezkušených pubertáků Claudia a Héry), nebo ze strachu dát najevo, že i je

mohou přemoci romantické emoce (jako v případě Beatrice a Benedika). Pohrdavá brýlatá intelektuálka Beatrice drží masku věčně povznesené single, které prostě není nikdo dost dobrý, Benedik nešetří šovinistickými průpovídkami stran manželství. Muži předstírají uvolněnost rozmáchlými gesty, ženy okázale piští nebo vzdychají. Nejsilněji zkarikovaný je stařec Antonio, který se chce i přes viditelnou fyzickou indispozici s mladíky pobít. Na jednu stranu to vyvolává pobavení, na druhou mrazivou lítost a pochybnosti, zda se chce Héru skutečně zastat (jako tomu je u Shakespeara), nebo se jenom nesoudně předvádí.

Burešová tedy nezůstává jen v bezstarostně laškovně rovině, nabízí také možnost nahlédnout do zranitelného nitra postav. Nedělá to s laskavým pochopením ani s jednoznačným odsudkem – a vlastně to nedělá ani nijak očividně. Hlubší náhled nevnučuje za každou cenu, nabízí jej spíše nenápadně, jako doplněk k očekávané zábavě, kterou by bylo neradno zkazit. Slabosti a nedostatky nejzřetelněji odhaluje ve scéně karnevalu: u Claudia a Héry je důvodem přetvářky plachost a neschopnost se vyjádřit – čehož využívá dohazovač Don Pedro, když se Héru během tance na maskárním bále pokouší svést „sám za sebe“. Héra však nakonec přece jen skončí s Claudiem (a s pomocí několika tahů z marihuany taky konečně odhodí zábrany). Benedik je zase v karnevalové scéně zřetelně raněn, když se ho maskovaná Beatrice dotkne tím, že přesně pojmenuje jeho protivnou pózu. Jenže tahle prostorečka a naoko vyrovnaná mladá dáma pak zůstane na scéně osamělá a přiočila se svým smutným songem à la Bridget Jonesová, dokud ji neopustí i poslední člen plesové kapely. Křehký moment sebeobnazení postav ale rychle pomine. Ráno se všichni vzpamatují, znovu nasadí masky a jede se dál. Burešová zdůrazňuje neustálý sarkasmus ústřední dvojice a zesiluje tak oboustranné rozpaky z odhalení „ten druhý mě miluje“. Jak Beatrice, tak Benedik zoufale, téměř hystericky prožívají rozpor mezi možnostmi city opětovat a zároveň nepozbyt nenucenost. A ve

William Shakespeare: Mnoho povyku pro nic, režie Hana Burešová, Divadlo v Dlouhé, 2014. v popředí: Marek Němec (Benedik) a Helena Dvořáková (Beatricie)

FOTO MARTIN ŠPELDA

chvíli, kdy to už už vypadá, že by s tím otravným předstíráním možná mohl být jednou provždy konec, stane se Héře ona „svatební“ křivda. Scéna zvažní a zlověstný hustý déšť připraví diváky na dramatictější druhou půli.

nekonečný mejdan Shakespeare ve druhé části hry přepřahá z komedie na drama, do popředí se dostává „hořká“ linie. Při svatebním obřadu Claudia a Héry nastává skutečná dramatická situace: Claudio, podporován Donem Pedrem, Héru na základě primitivní intriky veřejně obviní z nevěry a zavrhne ji. Ve společnosti, ve které jsou všechny postavy postiženy neustálým přehráváním a snahou, aby neztratily tvář, tato scéna vyznívá spíše cynicky. Jako smutná ilustrace neschopnosti prožívat pro samé předstírání skutečné emoce odpovídající dané situaci. Nervózní hoch se mění v uraženého hulváta: Claudio se chová jako trochu zmatený fracek, pro kterého je mnohem důležitější, aby neztratil pověst, než to, že ztrácí svou lásku. Když se později dozvídá, že Héra žalem zemřela, není už schopen projevit se upřímně. Přesněji řečeno, snaží se tak vypadat, ale vzhledem k tomu, co se stalo dříve, nepůsobí jeho snaha věrohodně – rychlý souhlas vzít si v rámci pokání někoho jiného to jen korunu-

je. Ironické vyznění podtrhuje scéna pohřbu, na který Claudio přichází s černým lajntuchem na hlavě a tklivě pje klišoidní píseň o žalu v srdci, jako by si z celé situace zase dělal jen legraci.

Cynická reflexe světa povrchních hrdinů je ve druhé půli podpořena i pojetím burleskních postavíček strážníků, v rámci aktualizace

převedených do podoby italských karabiniérů. Od jejich příchodu se z jeviště hrne setrvalý proud absurdit, od rádoby moudrých průpovědek velitele čety po jeho podíl na řešení zápletky. Happy end v tomto případě není úlevný, spíš má blízko k ironickému šklebu. Naivní Héra se chystá na sňatek s Claudioem, jako by se nic nestalo. Beatricie a Be-

nedik budou zjevně bojovat o to, kdo má navrch, i v manželství. Nikdo se nepoučil ani nezměnil, nepříjemná situace je jen na chvíli zažehnána a všichni ti pokrytci se dál vesele točí v kole. Cvakání závěrky zastavuje děj inscenace v čím dál bizarnějších okamžicích, poslední snímek ze všeho nejvíc připomíná momentku z nějakého šíleného drogového večírku. Možná jsme prostě byli jenom v narкотickém rauši a celá ta ujetá historka s předstíranou smrtí se nám zdála. Ostatně, která mladá holka by taky mohla umřít hanbou ve světě, kde se běžně šnupe koks ze stříbrných podtáček?

směrem k rozkolu Inscenace směřuje od malebného žánrového obrázku přes nevinné nahlázení do vnitřních pochodů hrdinů až k poznání, že jsou to osoby vesměs nevyrovnané a nepoučitelné, v lepším případě naivní. Podporuje to i proměna scény. Zpočátku působí všechno úhledně a uklizeně, v takovém prostředí by se snad ani nemohly dít žádné nepravosti. Příjemně plážové letovisko ale spěje k totálnímu chaosu. Slunný den se v krátkých štronzech, která mají představovat výjevy zachycené na fotografiích, mění přes géricaultovskou bouři ve scény zmatení a rozkladu. Postupné deformaci dobře slouží jednoduché řešení v čele s univerzálně využitelným čtvercovým stánkem – ten je zároveň oltářem, katafalkem i diskotékovým pódiumem, kde se služičky osahávají s poskoky. Rozpíjející se obrázek doplňuje také hudební

doprovod. Zpočátku hraje atmosférické píánko, postupně ale přicházejí i výrazné hudební vsuvky. Účelně je jich využito zejména ve scéně karnevalu, kde oddělují naoko nezávaznou společenskou konverzaci (klidné tempo, jako že se vlastně nic neděje) od nevázaného křepčení po požití množství kokainu či marihuany; znovu se pak zopakují při zběsilém závěrečném tanci.

Skutečné charaktery postav se ukazují postupně, hercům se ale od začátku dobře daří „hrát, že hrají“, což se týká zejména ústřední dvojice. Helena Dvořáková jako Beatrice dokáže uplatnit kontrast mezi předstíranou nezničitelností a vnitřní křehkostí. Zpočátku je v narážkách až nepříjemně zarputilá, jen aby byla za každou cenu „cool“. O to lépe pak vychází její beznaděj a poloha malé holčičky, která najednou neví, co si se svými city počít. Marek Němec předvádí zpracovaný neverbální komentář snad ke každé replice, ukazuje široký rejstřík grimas a stříhů od obligátních očí v sloup až po zakopávání o vlastní nohy. Na místě je podezíravost snad úplně ke všem: něžná a stydlivá Héra Kláry Oltové-Sedláčkové se přesvědčivě zhulí a je klidně svolná k nepravostem, Medunův Claudius se změnil ze zamilovaného klučíka v krutého uraženého paroháče. Z dobromyslného prince Dona Pedra (Jan Vondráček) se vyklube oportunist. Jediným od počátku jasným padouchem je jeho bratr a strůjce předsvatební intriky Don Juan (Tomáš Turek). Ve hře, kde se

všichni ctnostní hrdinové postupně proměňují v nanicovaté pozéry, je tato barvotisková karikatura spisů devizou – aspoň u něj víme, na čem jsme. Příjemně průhledné jsou také přímočaře komické výstupy prostoduchých strážníků, zejména pak výkon Vlastimila Zavřela v roli jejich velitele, které vytvářejí kontrast k latentnímu zlu skrytému v každé z ostatních postav.

Přenesení příběhu do prostředí znuděné smetánky, která už neví, čím by se rozptýlila, může vyznívat i jako paralela: stejně jako se chtějí bavit postavy na nekonečné řadě karnevalů a večírků, chtějí se i diváci bavit nad známou komedií (což se daří). Představení tak může působit i jako léčka na ty, kteří je sledují bez náležitého odstupu. Inscenátoři jsou zkrátka stejně jako Beatrice s Benedikem „*příliš chytří na obyčejné námluvy*“. Jejich *Povyk* nabízí dvojí čtení: může být roztomilou letní komedií plnou vldně ironických vtipných momentů, včetně psů, dětí a zbleptajících policajtů, nebo ironizující podívanou, která ze Shakespeareových hrdinů dělá duševní mrzáky, z jejichž počínání tuhne úsměv na rtech.

William Shakespeare: Mnoho povyku pro nic, překlad Jiří Josek, režie Hana Burešová, dramaturgie Štěpán Otčenášek, scéna David Marek, kostýmy Hana Fischerová. Divadlo v Dlouhé Praze, premiéra 5. 4. 2014

redakce Vladimír Mikulka